

VEČERNIK

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

Štev. 206. Leto XII.

Maribor, torek 13. septembra 1938

Cena 1 din

Hitler zahteva za sudetske Nemce plebiscit

Po včerajšnjem Hitlerjevem govoru je izginilo vsako upanje, da bi se moglo sudetsko vprašanje rešiti s sporazumom v okviru Češkoslovaške — Silno oster in brezobziren ton govora

NÜRNBERG, 13. septembra. Govor Adolfa Hitlerja, s katerim je sinoči zaključil 10. kongres NSS in kateremu je napeto priskušoval ves svet, je po svoji ostrini presejal vse pričakovanje in dokazal, da tudi v sudetsko-nemškem vprašanju ni več kompromisa. Hitler je silovito napadal boljševizem, Žide in demokracijo ter zahteval za sudetske Nemce samoodločbo, t. j. plebiscit. Kako si to samoodločbo zamišlja, je povedala še pred Hitlerjevim govorom »Frankfurter Zeitung«: Sudetski Nemci morajo dobiti pravico, da se svobodno odločijo, ali ostanejo še pri Češkoslovaški, ali pa hočejo k Nemčiji. Položaj je s tem razčiščen in mogoči sta samo dve rešitvi: razbitje Češkoslovaške ali vojna. Pogajanja v Pragi z misijo lorda Runcimana so postala brezpredmetna.

NAPAD NA DEMOKRACIJO.

NÜRNBERG, 13. septembra. Po ogromni vojaški paradi in popoldanskem nastopu vseh vrst čet nemške vojske, je sinoči ob 19.15 končno spregovoril Hitler, ki je že uvodoma naglasil, da kakor je imela NSS v začetku strnjeno proti sebi vse marksistične in demokratske stranke v Nemčiji, tako ima danes nacistična Nemčija strnjeno proti sebi vse stična Nemčija strnjeno proti sebi vse države od demokratično-kapitalističnih do marksističnih in komunističnih. In vsi ti, ki besedičijo o demokraciji, odrekaajo pravico nacističnemu režimu, za katerim stoji 99 odstotkov nemškega naroda. Dalje je govoril v tem delu svojega govora silno ostro zlasti proti sovjetski Rusiji, odnosno njenemu režimu, kakor tudi proti vsem demokracijam ter dejal, da jim služi ta demokracija samo za nasilje. Zlasti je naglasil to za Češkoslovaško, ki so jo ustanovili po načelih demokracije, ne da bi bili večino prebivalstva sloh vprašali, ali hoče v njen okvir ali ne. CSR je enostavno sfabriciral versajski diktat. V tej državi so začeli Čehi, ki so v manjšini, večino državljanov zatirati z brutalno silo in jim odvzeli življenjske pravice, svetu so pa hoteli dokazati, da izvršuje posebno politično in vojaško misijo. Blviš francoski letalski minister Cot je to misijo obrazložil tako, da je CSR zato tu, da v primeru vojne napade nemške kraje. Ta naloga je v narsprotju z življenjskimi interesi in željami večine prebivalstva. Če pa večina proti temu protestira, jo z brutalno silo zatirajo, in ako si demokracija tako zaželi, tudi ublija in more.

O SUDETSKIH NEMCIH.

Dalje je govoril Hitler je preganjanju sudetskih Nemcev v tonu, kakor se ga poslužujejo nemški listi in dejal: Če bi šlo za zadeve, ki nas ne tičejo, bi bila to le zanimiva ilustracija demokratičnih metod in pojmovanja narodnih pravic ter samoodločanja. Med večino ljudstva v CSR, ki se tako brutalno zatira, je tudi 3 in pol milijona Nemcev, t. j. toliko kot ima Danska prebivalcev. Tudi ti Nemci so ustvarjeni po božji podobi in ne zato, da bi bili izročeni nasilju umetne tvorbe versajskih modrijanov. Razmere v Čehiji so neznosne. V tej državi je 7 in pol milijona ljudi, ki so bili oropani pravice do samoodločbe, kakor jo je določal Wilson. Nato je govoril o gospodarskem preganjanju sudetskih Nemcev in dejal, da jih hočejo Čehi popolnoma unčiti. Ne dolve jim tudi belih nogavic, nemških pesmi in nemškega pozdrava. To Nemčija ne more več dopustiti. Brezpravnosti sudetskih Nemcev mora biti konec. Če sami za to nimajo dovolj moči, jim jo bo dala Nemčija. To, kar je izjavil že 22. februarja in izjavlja danes ponovno, niso fraze.

NA NASLOV FRANCIJE IN ANGLIJE.

V naslednjem je segel Hitler v zgodovino razmerja do Francije. Dejaj je, da je Francija v 17. stoletju iztrgala Nemcem Alzacijo in Loreno, ki so si jo Nemci leta 1871. zopet pridobili, a leta 1918 zopet izgubili. In vendar se je Nemčija

zaradi miru s tem spoprijaznila. Nihče pa Nemčije ne more prisiliti, da opusti revizionistične zahteve, ako jih sama prostovoljno ne opusti. Toda opustila jih je, ker hoče konec sporov s Francijo enkrat za vselej. Nemčija je s tem dovolj storila za mir. Toda to so tolmačili napačno kot slabost Nemčije. Toda Nemčija je dovolj močna, da zahteva besedo v vseh evropskih vprašanjih in najprej glede 3 in pol milijona sudetskih Nemcev. Ako v Parizu in Londonu zastopajo svoje interese, sme zastopati tudi Nemčija svoje.

OBOROŽITEV IN UTRDITEV.

Glede dogodkov meseca maja letos, je Hitler trdil, da Nemčija ni poslala nobenega vojaštva na mejo Češkoslovaške in ji ni bil potreben noben pritisk radi občinskih volitev, ker je vedela, da bodo sudetski Nemci v vsakem primeru pokazali svoje zrelo prepričanje. Te nemške čete so si Čehi izmislili, da bi mogli dalje in še bolj zatirati Nemce. Ta laž se je pa izrabila tudi za govorico, da se je Nemčija ustrašila nastopa Čehov, Francozov in Angležev. Toda Nemčija se ne uklanja pred nikomer in udari vsakega napadalca nazaj. Ve tudi, da se s popuščanjem ne pridobivajo nespravljivi nasprotniki, ampak se ti le še bolj prevzamejo. Da svojo voljo in moč pokaže, je odredil 28. maja izvedbo oborožitve do skrajnosti. Dovoljšila se je oborožitev v zraku in na kopnem. Od tedaj se grade na zahodni meji najsilovitejše utrdbe, kar jih pozna človeška zgodovina. Sedaj dela

Odgovor Češkoslovaške

UGOTOVITEV POMANJKANJA TAKTA. — LAZI O 21. MAJU IN ZATIRANJU SUDETSKIH NEMCEV

PRAGA, 13. septembra. Na Hitlerjev govor v Nürnbergu je odgovorila Češkoslovaška že sinoči ob 10. uri po radiju. Odgovor se je nanašal samo na točke Hitlerjevega govora, ki so se nanašale na Češkoslovaško in sudetsko-nemško vprašanje. Uvodoma je govornik v radiju ugotovil, da je bil Hitlerjev ton za govor državnega predsednika nenavaden, zlasti pa neokusen glede nazivanja in omalovaževanja prezidenta dr. Beneša, ki je vendar predsednik države. To pomeni pomanjkanje vsakega najprimitivnejšega takta. Dalje je zavrnil laž glede 21. maja. Hitler je trdil, da takrat Nemčija ni poslala na češkoslovaško mejo nobenega vojaštva,

Anglija ne bo dovolila nasilne rešitve

LONDON, 13. septembra. V zunanjem ministrstvu so dobili poročevalci listov izjavo, da so v vladi zaskrbljeni zaradi mednarodnega položaja. Dobro se zavedajo resnosti moderne vojne in še vedno upajo v uspeh miroljubnih pogajanj, toda v primeru, da bi na Češkoslovaškem poizkusili kakršnokoli nasilno reševanje vprašanj, bi bila Anglija kakor tudi druge države neizbežno vmešana v vojno. Sedaj je najvažnejše, da Nemčija ne računa v nobenem primeru s kratkim in uspešnim pohodom

pri gradnji teh utrd 278.000 delavcev, 84.000 speciallistov, nad 100.000 mož delovne službe in še več pionirskih in pehotnih bataljonov. Železnica zvozi tja vsak dan 8000 voz betonskega materiala in vsak dan se uporabi še 100.000 ton drugega gradbenega materiala. Te utrdbe bodo še pred zimo gotove. Obsegajo tri ali štiri pasove v širini 40 km in za njimi stoji ves nemški narod v orožju. Vse to je Hitler odredil zato, da nemškemu narodu ne bo več treba trpeti žalitev.

ZAHTEVA PO SAMOODLOČBI.

Potem je Hitler zopet prešel na CSR in odgovarjal v silno ostrem in nevljudnem tonu prezidentu dr. Benešu na njegov sobotni govor. Dr. Beneša ni nagovarjal niti z »gospod«, ampak kar Beneš. Očital mu je, da irazari in slepomiši ter hoče rešitev sudetskega vprašanja le zavlačevati. Toda tako ne pojde več. Ne gre več za fraze, ampak za pravico, ki je prekršena. Nemci zahtevajo samoodločbo. Beneš nima dajati nobenih darov sudetskimi Nemcem, ako pa nameravajo demokracije ščititi to tlačenje, bo imelo to strašne posledice. Tu gre za nemške sonarodnjake. Pri tem je Hitler napravil tudi aluzijo na lorda Runcimana z besedami: »Nikoli ne bom dopustil, da bi s posredovanjem kakega dobrodušneža nastala ob Nemčiji druga Palestina, kjer se Arabci branijo brez orožja. Nemci v Čehiji niso brez obrambe in niso prepuščeni sami sebi. Če bi to dopustili, ne bi zaslužili biti Nemci.«

RIMSKI IN NEMSKI IMPERIJ.

Ob koncu je govoril Hitler še o Italiji in Nemčiji kot večnih državah, ki pa sta se prenovili in sta mlajši in silnejši kakor kdajkoli v tisočletjih. Nobena tuja sila te moči ne bo mogla nikoli več ukloniti. Med govorom so zbrane množice neprenehoma prekinjale Hitlerja z nepopisnim odobravanjem.

resnica pa je nasprotna in vedo to prav dobro tudi v Parizu in Londonu. Kakšno je tako zatiranje odgovornega državnika, naj presodi svet sam. Prav tako je izmišljeno vse, kar je Hitler govoril o brutalnem postopanju Čehov s sudetskimi Nemci in njihovem zatiranju. Ves svet ve, da je Češkoslovaška kakor nobena druga država na svetu izpolnila vse odredbe o zaščiti narodnih manjšin in še daleč preko vseh obveznosti. Tisti, ki izzivajo, zato niso Čehi, ampak sudetski Nemci sami. O ostalem pa bo češkoslovaška vlada odgovorila, ko bo dobila avtentično uradno besedilo Hitlerjevega govora, da ji zopet kdo ne bo očital potvarjanja.

proti Češkoslovaški, ki bi ga morda hotela pričeti v krivi veri, da Francija in Anglija ne boste intervenirali. O tem stališču angleške vlade so obveščene vlade vseh dominionov in vlada Združenih držav Severne Amerike.

Borza. Cürich, 13. septembra. Devize. Beograd 10, Paris 11.94, London 21.29, New York 442³/₄, Milano 23.27¹/₂, Berlin 177.50, Praga 15.25.

Vremensko poročilo: Na gorah večinoma jasno, tudi na zapadu in južno od Alp. Mestoma oblačno, jutranje megle v nižini.

Zapiski

Franco izgubil zaupanje angleških katoličanov

Angleški katoliški listi, pred vsem »The Universal« in »The Catholic Herald«, ki so od začetka španske državljanske vojne zagovarjali generala Franca, so zadnje čase zavzeli napram španskim upornikom zelo rezervirano stališče. Kot posledica republikanskih uspehov na Ebru in v Estramaduri je priobčil »The Catholic Herald« članek, v katerem pravi, da mora Franco danes računati, da bo imel, četudi zmaga, večino prebivalcev republikanske Španije proti sebi. Franco je dejal, da se ne bo razgovarjal o premirju in kompromisu. To so za sedaj, pravi angleški katoliški list, le besede, kajti Madrid, Barcelona in Valencija so še vedno v rokah republikancev. Pa tudi, če padejo, stvar za Franca še ni dobljena, ker takrat se bo delo za zedinjeno in enotno Španijo šele začelo. Španski konflikt se ne približuje koncu in ne vé se, kake dolgo bo še trajal.

Tudi Anglija bo storila svojo dolžnost

Viscount Samuel, voditelj liberalne opozicije v angleškem gornjem domu, je govoril o zunanje-političnih dogodkih in dejal, da se Nemci varajo, če mislijo, da bo ostal napad na Češkoslovaško brez odgovora, ker je gotovo, da bosta Francija in Rusija storili svojo dolžnost, ki izvira iz podpisanih pogodb. Če bo v takem primeru angleška vlada mnenja, da je treba priti na pomoč Franciji in Češkoslovaški, se ne bo noben del angleškega naroda protivil taki politiki.

Mnenje tuniških Italijanov

»Sudetski Nemci niso vredni kosti enega samega italijanskega vojaka,« pravijo Italijani v Tunisu. Kakor znano, je v francoski Tuniji mnogo italijanskega prebivalstva in znane so težnje Italije, da si pridobi ta strateško važni teritorij. Ker so tuniški Italijani izprevideli, da gre to pot zares, so takoj izpremenili politiko in pravijo, da se ne mislijo boriti zaradi Sudetov.

Srednja Evropa in Društvo narodov

Na čl. poletni šoli za studij srednje-evropskih vprašanj v Tatranski Lomnici je predaval beograjski univ. prof. dr. Mileta Novaković, ki je dejal, da je nemoč Društva narodov, v kolikor gre za Srednjo Evropo, velika nesreča, za katero so odgovorne mnoge države, ki so dopustile, da se je pojavil Društvu narodov sovražni duh. Ni bilo prav, da je bil opuščeni Briandov načrt evropske federacije pod zaščito DN. Bodočnost Društva narodov in mir v Srednji Evropi moreta biti zagotovljena samo tedaj, če se povrne demokratični režim v državah, ki so ga opustile, in če bo oživel novi duh mednarodnega sodelovanja.

Napačno mnenje o demokraciji

Nič ni napačnejše kakor kazati na demokracijo kot nekako mati marksizma in na boljševizem kot njenega otroka. Med demokratsko idejo in diktaturo so tako velike razlike, da se ne more govoriti niti o dotikajočih se točkah, kaj šele o medsebojni povezanosti. Boljševizem v Rusiji ni nastal kot posledica demokratskega režima, ampak narobe kot reakcija na nedemokratski režim. (»Hrvatski Dnevnik«.)

Pohvaljeni »Slovenec«

Graška »Tagespost« pohvalno citira uvodnik »Slovenca«, naperjen proti francoski in svetovni demokraciji. Uradnemu glasilu narodno-socialistične stranke so zlasti všeč izvajanja »Slovenca«, »da je demokracija neumestna in da bo tudi v Jugoslaviji treba seči po drugih sredstvih.«

Maribor, 13. septembra.

Težki časi, v katerih smo danes Slovenci z vsemi malimi narodi sveta, nam nujno narekujejo, da potegnemo že tudi mi enkrat črto pod dolgo kolono za naše življenjske interese poraznih števil in po stvarni bilanci preidemo k složnemu in načrtnemu delu, ki nas mora nujno privedi do pozitivnejših rezultatov.

Odrežani od morja in cenenih vodnih poti je naši industriji nemogoče konkurirati industriji na jugu, ki poleg tega ima še ceneno delovno silo množic z mnogo nižjim življenjskim standardom kot je pri nas. Trg, s katerim so naši industriji včasih špekulirali, je že danes zaprt. Pri špekulacijah z jugom in pri spremljanju gospodarski nezrelosti in breznačrtnosti, so našo industrijo zasledili severnjaki. Razgled po naši industriji priča, da nismo pozabili samo na Prešerna, Levstika in Cankarja, temveč da so za našo sedanost utopija tudi osnovne gospodarske misli.

Življenjsko vprašanje za nas je danes onemogočenje in odstranitev razdiralnega, protinarodnega dela, ki ga vrši naši narodni eksistenci nasprotni kapital z gmotnim pritiskom na naše delovne množice. Samo trije stebri tuje propagande imajo pri nas v rokah najvažnejšo industrijo, 900 milijonov kapitala in 6300 delavcev. Posebno porazni so rezultati v kemični industriji. Dve tretjini slovenskega ljudstva imata premalo zemlje. V Sloveniji imamo več kot enkrat toliko velike posesti, t. j. eno petino površine, kot v celotni državi, kjer znaša eno desetino. Večino veleposestnikov tvorijo stari fevdalci, ki smo jih podedovali po Avstro-Ogrski, ali drugi tujci, ki pa oboji gledajo enako na naš narod. 55 veleposestnikov ima še enkrat toliko zemlje kot 51.000 bajtarjev. Letno gre od nas na tuje 15 tisoč sezonskih delavcev, večinoma iz narodno ogroženih obmejnih predelov. Treba je rešiti hišo in preozek grunt, preskrbeti družino, plačati davke. Delavsko vprašanje je posebno pereče. Izgraditev industrije na jugu in politika državnih dobav, sta povzročili, da v starih industrijskih centrih z delavstvom, ki ima svojo tradicijo in svoje stare sindikalne in gospodarske organizacije vlada zastoj in nazadovanje. V prej popolnoma neindustrijskih podeželskih mestih pa se je razvijala tekstilna industrija z uvoženimi starimi stroji in pod zaščito carinske politike. Danes šteje že okrog 60 industrijskih podjetij s približno 14 tisoč delavci. V tovarno so prišli novi mošje in žene, ki prej niso imeli niti pojma o industrijskem delu.

Naša gospodarska politika mora upoštevati nujne potrebe narodne obrambe, dejstvo, ki že samo po sebi vključuje tudi smotno socialno politiko. Preko naše zemlje peljejo važna pota. Izjave odgovornih in neodgovornih predstavnikov principov naše narodne in državne svobode sovražnih ideologij, zahtevajo, da se tudi mi ne vdamo pasivnemu fatalizmu. Poleg razkosanosti in politične izkrivljenosti ter kulturne odvisnosti kriči po rešitvi vprašanje gospodarske osamosvojitve in socialne zaščite ter osvoboditve širokih množic pred tujimi gospodarji. Pri tem delu bi morale mnogo pomagati splošne stanovske organizacije preprostega ljudstva. Anarhične razmere v gospodarstvu so močan vzrok tudi za analogen pojav delavske strokovnosti in s tem zmanjšana zaščita delavskih množic. Enako je pri obrtnikih. Slovenski kmet rabi vsenarodno gospodarsko organizacijo, ki bi ga ščitila pred verižništvom, branila njegove posebne interese in koordinirala delo vseh obstoječih zadrug v skupnem boju za njegovo gospodarsko osvoboditev. Ta kmetijska organizacija bi morala delati sporazumno z delavskimi in obrtniškimi, gospodarskimi in sindikalnimi organizacijami. Sodelovanje bi imelo poleg neposrednih gospodarskih koristi še splošno narodno korist. Zvezalo bi tisoče slovenskih vasi z delavskimi kolonijami in obrtniškimi delavnicami. Zvezalo bi najtrdnije vse periferne dele slovenskega ozemlja v trdno skupnost, ker bi jo poleg besedne propagande gradilo na podlagi njegovih vsakdanjih koristi.

Tretjina slovenskega narodnega ozemlja se sistematično razlašuje. Ali ni skrajni čas, da nahnemo vse sile za preprečitev nadaljnjega razpadanja našega narodnega ozemlja? Delo za gospodarsko osamosvojitve je obenem tudi delo za kulturno osamosvojitve in edini trdni temelj uspešnega narodnoobrambnega dela.

Demonstracije sudetskih Nemcev

SILNA NAPETOST PO VSEH SUDETSKO-NEMŠKIH KRAJIH. MISIJA LORDA RUNCIMANA PROPADLA.

PRAGA, 13. septembra. Sinočni Hitlerjev govor so poslušali po radiju v vseh sudetsko-nemških krajih z največjo napetostjo. Bilo je pač malo Nemcev, ki se ne bi bili zbrali okoli radijskih sprejemnikov in zvočnikov, ki so jih ponekod montirali kar na prostem. Množice, ki so govor poslušale, so se pridruževale nürnberškimi manifestantom z enakimi vzkliki. V Karlovih Varih se je zbrala po govoru množica okoli 25.000 Nemcev, ki je nato demonstrirala in manifestirala po inestu, prepevajoč nemške himne in vzklikajoč Hitlerju, Nemčiji in „Sieg Heil“. Policija je demonstracijo samo opazovala. V Hebu je demonstriralo v enakem smislu okoli 8000 Nemcev, a podobne demonstracije so bile tudi v

Libercu in drugod. V Hebu se je mudil slučajno ob istem času tudi eden izmed članov spremstva lorda Runcimana. Demonstranti so prišli pred hotel in v govornem zboru zahtevali, da se pokaže. Ko je bil nato k temu prisiljen, so Nemci izbruhnili v silovito vzklikanje. Napetost je sinoči povsod silno narasla in vsa javnost je prepričana, da se bližajo neizprosno veliki in usodni dogodki. Nemci ne bodo sprejeli nobenih pogajanj več, ampak bodo vztrajali pri Hitlerjevi zahtevi po plebiscitu, ki pomeni odcepitev od Češkoslovaške. Kdaj bo storil sedaj lord Runciman, še ni znano, gotovo pa je, da je njegova mislija propadla.

Vznemirjenje po vsem svetu

MILIJONI LJUDI PO VSEM SVETU SO SINOČI PRISLUŠKOVALI HITLERJA. — PESIMISTIČNO RAZPOLOŽENJE. — V AMERIKI PRIČAKUJEJO VOJNO.

PARIZ, 13. septembra. Še nikoli ni bil v Franciji noben politični govor pričakovan s tako napetostjo, kakor sinoči Hitlerjev. Milijoni ljudi so sedeli pri radijskih sprejemnikih in zvočnikih in napeto poslušali. Govor so prenašale tudi nekatere francoske oddajnice, ob 21. uri so pa ponovile v francoščini. Takoj nato so izšle tudi že posebne izdaje listov, z katere so se ljudje dobesedno trgali. V Parizu je zavladala skrajna napetost.

LONDON, 13. septembra. Tudi v Londonu so milijoni poslušali Hitlerjev govor, ki so ga v izvlečku natisnili še zvečer tudi listi. Po ulicah, zlasti pa pred zunanjim ministrstvom in ministrskim predsedstvom so se zbrale ogromne množice in čakale na sklepe vlade, ki je bila tedaj zbrana

k seji. Vendar se o njenih sklepih še niso izvedele nobene podrobnosti.

BRUXELLES, 13. septembra. Belgijske oddajnice so sinoči prekinile oddajanje koncertov in so se ob 19. uri vključile na nemške. Hitlerjev govor so poslušali ljudje na vseh sprejemnikih. Pozneje so belgijske oddajnice razširile govor v francoščini in flamščini.

NEWYORK, 13. septembra. Vsa Amerika je sinoči poslušala Hitlerjev govor in se trgala za posebne izdaje listov. Hitlerjeva izvajanja so napravila porazen vtis in javno mnenje je soglasno prepričano, da je vojna v Evropi neizogibna.

BEOGRAD, 13. septembra. Po poročilih iz Jugoslavije, Madžarske, Romunije itd. so povsod poslušali sinočni Hitlerjev govor, ki je povzročil pravcato senzacijo.

Angleški peti načrt

V LONDONU MISLIJO, DA SO POGAJANJA ŠE VEDNO MOGOČA. — ANGLIJA BO BAJE PREDLOŽILA V PRAGI NOV NAČRT.

LONDON, 13. septembra. Sinočnja seja angleške vlade je trajala do 22.49, torej 60 minut. Ministrom je bilo predloženo popolno besedilo Hitlerjevega govora. Ministri so pričeli govor takoj proučevati. Proučevanje se tudi še danes nadaljuje. Čeprav ni bila izdana ponoči nobena izjava o Hitlerjevem govoru, poroča agencija Reuter, da ta govor ni doprinesel ničesar k izboljšanju položaja.

LONDON, 13. septembra. Reuter poroča: V prvem trenutku je prevladalo v londonskih političnih krogih naziranje, da vsebuje sinočnja Hitlerjeva izvajanja tudi konstruktivne elemente, ki bi mogli olajšati položaj in omogočiti nadaljnja pogajanja v Pragi in da obstoja še vedno možnost sporazuma med praško vlado in sudetskimi Nemci. London je zaključil izvajanja v ugotovitev: Hitler ni postavil nobenih novih zahtev in

govor je bil v celoti tak, kakršnega so pričakovali. Ako bi bil v Nemčiji pred 10 ali 20 leti kak državnik tako govoril, bi se bil svet zgrozil. Dandanašnji pa je svet na take ostre grožnje že navajen.

LONDON, 13. septembra. Izve se, da je pripravila angleška vlada peti načrt za rešitev sudetskega vprašanja, ki ga bo v Pragi predložil lord Runciman kot pooblaščen zastopnik angleške vlade. Po tem načrtu bi morala praška vlada sprejeti vseh osem nemških zahtev. Približno bi Nemcem popolno samostojnost v delu Češkoslovaške. V zameno bi se sklenil dogovor med zainteresiranimi državami, da se zagotovi neodvisnost in nadaljnji samostojni razvoj ČSR brez vplivov Nemčije. Ta načrt naj bi češkoslovaška vlada sprejela v korist svetovnega miru.

Tudi v Ameriki še upajo

WASHINGTON, 13. septembra. Avala Reuter poroča: Čeprav je Hitler včeraj govoril v najostrejšem tonu, je vplival njegov govor v nekem oziru pomirjevalno. V Washingtonu menijo, da so bile Hitlerjeve grožnje manjše kakor pa pomirljivost. Govor ne pomeni nobene odločitve. Tu so celo prepričani, da bo Hitlerjev govor pomiril strah Evrope, v katerem je živela zadnje tedne. Govor sicer položaja ni vidno izboljšal, dal pa je upanje, da ostajajo vrata k nadaljnjim pogajanjem še vedno odprta. Vendar si tu ne prikrivajo, da je dal Hitler sudetskimi Nemcem naravnost parolo plebiscita, čeprav tega ni direktno povedal. (V resnici je Hitler plebiscit zahteval z besedo »samoodločba«, kar pomeni isto. Op. ur.)

osmosvojitve je obenem tudi delo za kulturno osamosvojitve in edini trdni temelj uspešnega narodnoobrambnega dela.

SEJA FRANCOSKE VLADE.

PARIZ, 13. septembra. V Elizejski palači se sestane danes pod predsedstvom prezidenta Lebruna ministrski svet, ki bo razpravljal o sklepih, ki so bili sklenjeni že na včerajšnji seji vlade. Glavna referenta bosta ministrski predsednik Daladier in zunanji minister Bonnet.

BELGIJA OSTANE NEUTRALNA.

BRUXELLES, 13. septembra. Včeraj je bila tu seja belgijskega vojnega sveta, na kateri so bili sprejeti razni sklepi glede sedanjega mednarodnega položaja in za primer spopada med Nemčijo in Francijo. Po ukinitvi locarnskega dogovora Belgija ni dolžna stopiti na stran Francije ali Anglije in bo ostala strogo nevtralna.

POSVET V EGIPTU.

KAIRO, 13. septembra. Včeraj je bila seja egiptovske vlade, na kateri so pričeli stališče Egipta za primer vojne v Evropi. Sklepi niso znani.

Hankov se uspešno brani

LONDON, 13. septembra. Po poročilih s kitajsko-japonskih bojišč tudi najnovejši silni napor japonskih čet, da bi strle odpor Kitajcev pred Hankovom, niso uspeli. Japonci so sicer zavzeli nekaj položajev, toda bistvene spremembe to ni ustvarilo. Ob reki Jangee so kitajske čete kljub ogroženemu odporu Japoncev ponovno zavzele Kuanci. Kitajci so pa imeli tu velike izgube, ker so Japonci uporabljali strupene pline. Boji se povsod nadaljujejo.

S SPANSKIH BOJIŠČ.

SALAMANCA, 13. septembra. Po poročilu iz nacionalističnega tabora so nacionalistične čete včeraj odbile vse napade republikancev. V Valenciji so nacionalistična letala bombardirala vojaške oddelke.

KONGRES SUDETSKIH NEMCEV.

PRAGA, 13. septembra. Sudetsko-nemška stranka se z vso paro pripravila na veliki kongres, ki ga bo priredila dne 25. t. m. v Schreckensteinu. Tam se je ustanovil tudi posebni kongresni urad, ki vodi glavne priprave.

SCHUSCHNIGG OBOLEL.

DUNAJ, 13. sept. Razprava proti bivšemu kancelarju dr. Schuschniggu bo najbrže preložena, ker je težko obolel, odkar je interniran.

NOVA VLADA V ČILE.

SANTIAGO DE CHILE, 13. sept. Čilska vlada je sinoči odstopila in bo sestavljena popolnoma nova.

POLET »SEVERNE ZVEZDE«.

BERLIN, 13. septembra. Nemško letalo „Nordstern“ je preletelo včeraj razdaljo med Azori in Ameriko v rekordnem času 13 ur in 14 minut.

Drobne vesti

Nesreča na cesti. Včeraj zjutraj je pripeljal kaznjene Franc J. s kočijo po Pobrežki cesti. Ko je bil že na mostu, ga je hotel prehiteti kolesar Ludvik C. Naenkrat pa sta konja močnejše potegnili in je levi konj podrl kolesarja, da je odletel po cestišču. Voz pa je šel čez dvokolo in ga popolnoma zdobil, zaradi česar ima 1000—din škode. — V Doršakovi ulici je zavozil z motornim kolesom Janoš v kolesarja Lipnika, ki je izgubil ravnotežje, vendar k sreči ni dobil večjih poškodb. — Ko je Jožef Spindler iz Zg. Rečice vozil z motornim kolesom po Aleksandrovi cesti proti Meljski, je hotel na križišču prehiteti nekoga kolesarja. Zavozil je preveč na levo in podrl nasproti vozečega kolesarja elektromonterja Alojza Kovana.

Smrtna nesreča kolesarja. Včeraj se je smrtno ponesrečil 26-letni zidar Jože Breznik blizu Lukovice. Izogibajoč se nekemu drugemu vozaču, je pri veliki brzini zavozil v konfin in nezaveden obležal s hudimi poškodbami. Reševalci so ga prepeljali v bolnišnico.

Po Savinji in Savi proti Beogradu je ušel s čolnom brivski vajenec Blaže Rems iz Laškega, ki je napravil oroznikom že mnogo preglavic. Rems je pobegnil že 6. t. m. in ni izključeno, da se je kje ponesrečil in utonil.

Trboveljski obrtniki so priredili protestno zborovanje 11. t. m., na katerem je govoril predsednik Društva slov. obrtnikov g. Drobež in delegata Zveze slov. obrtnikov g. Musar in g. Kresal. Govorniki so poudarjali, da je obrtništvo zaradi svoje nezavednosti v marsičem prikrašano. Glavni namen zborovanja pa je bil protest proti današnji občinski upravi v Trbovljah.

Mariborsko gledališče

Lanskim abonantom se na mnogostransko željo podaljša rok za obnovitev dosedanjih sedežev najkasneje do sobote 17. t. m.

Gledališki abonma pomeni velik popust napram večernim cenam. Zato se čimprej abonirajte pri gledališki blagajni. Abonentje sprejmejo 14 dramskih, 7 glasbenih predstav in 1 koncert. Abonma se vplačuje v osmih zaporednih mesečnih obrokih, ki so tako nizki, da se vsakdo lahko abonira tudi na boljši sedež.

Abonma za lože je priporočljiv ne le za dobine, marveč tudi za skupine znancev in prijateljev. Tudi za letos ostaja znižane cen. Ložni sedeži imajo zdr.

Novice

Resolucija skupščine CMD v Ptuj

Skupščina CMD v Ptuj je sprejela daljšo resolucijo, v kateri opozarja kot predstavnica narodne obrambe državne, samoupravne in druge činitelje na pereče probleme našega narodno, gospodarsko in kulturno ogroženega ozemlja.

Resolucija zahteva, da se strankarska politika v obmejnih in narodno mešanih krajih podredi občemu narodnemu interesu. Obsoja politiko, ki zaradi strankarskega prestriža brezobzirno žrtvuje narodne in državne interese.

Resolucija na kratko oriše prosvetni in socialno-gospodarski program za narodno-eksponirane kraje ter izvaja:

Popolno šolstvo je temelj duhovne in kulturne odpornosti našega naroda, zlasti naše narodne meje. Potreba šolske prosvete na našem ogroženem ozemlju zahteva strokovnih nadaljevalnih šol, osnovnih šolskih poslopij, izboljšanje mnogih starih, njih opremo z učili in knjižnicami. Vsaka šola naj ima vedno dovolj in sicer najboljših učiteljev, ki naj za odgovorno in častno obrambno delo prejemajo posebno nagrado. Preskrbeti je treba revni deci v ogroženih krajih brez-

plačno šolske potrebščine, obleko in hrano iz šolskih kuhinj.

Za socialno-gospodarsko izboljšanje našega obmejnega življa je neobhodno potrebno gospodarsko povezati meje z zaledjem z novimi prometnimi zvezami, organizirati zadruge, skrbeti za izvoz in vnovčenje pridelkov, ozdraviti in okrepiti kreditno moč domačih obmejnih de-narnih zavodov, ki naj s ceneni in dolgoročni krediti pospešujejo gospodarsko delavnost in preprečujejo prehajanje naše zemlje v roke tujerodcev. Dolžnost naš tujsko-prometnih ustanov je, usmerjati domači izletniški promet v naše le-po obmejno ozemlje. Gospodarska pasivnost teh krajev nalaga posebno uvidevnost pri odrejanju javnih del. Na meji pomenjijo javna dela razen socialne in gospodarske tudi nacionalno korist. Samo z gospodarsko okrepitvijo našega malega človeka v Podravju, Slovenskih gorah, Prekmurju, Halozah in na Kočevskem ga bo mogoče osvoboditi tudi maloštevilnih tujerodnih krušnih gospodarjev, eksponentov nekdanje raznardovalne politike.

Obmejno Sokolstvo ob grobu radon-skih žrtev in Maistrovih borcev

V nedeljo je gornjeradonski Sokol proslavil 20-letnico osvobodjenja ter se ob tej priliki oddolžil spominu prvih oznanjevalcev Jugoslavije — radonskih žrtev in Maistrovih borcev. Ves trg je bil odet s trobojnicami. Po prihodu vlaka, s katerim je prispelo številno članstvo in sokolstvu naklonjeno občinstvo murskega polja, je krenila povorka s prapori in ljutomersko godbo do občinske hiše, kjer je bil stik vseh oddelkov. V povorki so bile tudi delegaciji prosvetnega društva Nanos iz Maribora in Maistrovih borcev ter gasilstvo gornjeradonske čete.

Med povorko do občinske hiše je krožila nizko nad Gornjo Radgono aeroplan »Aero-krila, Maribor« z državnimi zastavami, kar je dalo proslavi svečanejši obležje. Za pričetek slavnosti je godba zadržala državno himno, nato pa je spregovoril društveni starosta brat Karl Mavrič. Za njim je pozdravil vse goste kot zastopnik občine g. Joža Hrastelj, za tem pa je v zbranem slavnostnem govoru podal kratko zgodovino narodnih

borb župni starosta br. dr. Gorišek Milan. Nato je krenila povorka na pokopališče. Ob grobu radonskih žrtev je spregovoril starosta br. Mavrič, v imenu emigrantskega društva Nanos prof. Bizjak in kot delegat Maistrovih borcev g. Lipoš. Domače Sokolsko društvo in obe delegaciji sta položili venec na grob. Sokolski venec z državno trobojnico je nosil napis: »O mlada srca skozi noč, vihar, kazala bratom ste svobode žar!«

Popoldne se je vršil telovadni nastop Murskega sokolskega okrožja. Impozantna povorka, kakršne Gornja Radgona še ni videla, je krenila do obmejnega murskega mosta na letno telovadišče, kjer je bil zbor vsega članstva. Nato je bila ob igranju državne himne dvignjena državna trobojnica ob nagovoru domačega staroste. Ob petju »Hej Slovani« so bile dvignjene nato še tri slovanske zastave — češka, poljska in bolgarska. Gromko je odmevala pesem »Tja preko meja«. Sledil je nato pester telovadni spored, ki je zaživil vse gledalce.

Predlogi za bodočo zakonodajo

JUGOSLOVANSKI PRAVNIKI O ZAŠČITI NEZAKONSKIH OTROK IN NEDELJENOST KMETSKIH POSESTEV

Na svojem osmem kongresu v Novem Sadu so obravnavali pravniki tudi vprašanje pravnega položaja nezakonskih otrok in mater, o čemer je bila sprejeta resolucija, ki pravi, da se naj vsakemu nezakonskemu otroku zagotovijo sredstva za vzdrževanje, vzgojo in obči napredek, da je treba razlikovati nezakonske otroke, ki jih njihovi očetje priznavajo, in one, ki jih ne, pri čemer se naj priznanim otrokom olajša postopek za osvojitve, s čimer bi naj dobila ta deca vse pravice člana očetove rodbine, za nepriznane otroke pa se naj sodnijskim potem poišče in ugotovi vzdrževalec, in končno, da naj dobi nezakonski otrok proti materi in njeni rodbini vse pravice zakonskega otroka.

Protresljiva podoba revščine in zapuščenosti

Orožništvo Gornje Radgone je prišlo te dni na sled brezsrčni materi, ki ravna s svojimi štirimi od 2 do 7 let starimi neboljlenčki tako malomarno, da so izpostavljeni največji bedi. Ko odhaja zjutraj brezsrčna mati Antonija F. iz Plitvičkega vrha pri Gornji Radgoni na delo k raznim sosedom, zapira svoje štiri neboljlenčke v temno kuhinjo, ki je brez vsakega okna, lačne in zapuščene. V kuhinji plazijo otroci po tleh, ki so brez poda; okno je zabito z deskami, da ne pride svetlobe vanjo in od lakote ližejo ter krušijo zidove. Grozna nesnaga po-

niki obravnavali, se nanaša na predloge, ki bi omogočili, da se kmečka posestva ne bi delila. Tudi o nedeljivosti kmetij so sprejeli resolucijo, ki ugotavlja, da so razlogi za ustvarjanje drobnih posestev v tem, ker ne obstaja pravna omejitev za delitev kmečke imovine, dalje ker veljajo za kmečko imovino isti predpisi kakor za industrijsko posest; ker zakon govori o nasledstvu kmečke imovine ter se s tem uvajajo delitev kmetij na toliko delov, kolikor ima lastnih zakonitih naslednikov brez ozira na to, ali so ti nasledniki delali in se preživljali na posestvu ali ne. — Glavno pri vsem tem vprašanju je, da se oživetvorijo predpisi o čuvanju kmečkih posestev pred nepotrebni delitvami.

vzročja silen smrad, kot da prideš v bližino crkotine. Ko je gornjeradonsko orožništvo te dni dalo odpreti vrata, se je nudil grozen prizor. Na tleh so ležali in plazili naokrog skrajno onemogli neboljlenčki, zamazani in lačni. Brezsrčna mati se za povelje orožnikov, da takoj osnaži otroke in jim da jesti, ni mnogo zmenila ter je z zamazano vodo začela umivati blago, ki je bilo prisušeno po razcapanih otrocih. Kakršna mati, tak oče. Tudi njen mož se radi enake brezsrčnosti pokorava v mariborski kaznilnici. Orožništvo je prijaviло zadevo sodišču, ki bo brez dvoma tudi brezsrčni dodelilo primerno kazen, otroke pa razdelilo med dobra srca v boljšo oskrbo.

Gostilničarska pivovarna v Laškem že obratuje

Dolgo smo čakali in končno tudi dočakali. Te dni se je prvokrat pričelo kaditi iz nove Gostilničarske pivovarne v Laškem. V vseh pivovarniških objektih so montirani najmodernejši stroji, ki omogočajo hitro izdelovanje najboljšega piva. Zanimanje vseh jugoslovanskih gostilniških podjetnikov je te dni zavzela laška zadruga gostilničarska pivovarna. Že kuhajo pivo in pri delu jih opazuje vsak dan množica ljudi, ki je leta gledala samo prazno zidovje. V torek, dne 20. t. m. bodo točili prvo pivo. Tega dne bo točenje piva propagandnega značaja. Za deset dinarjev bo la dan vsakdo lahko spil v novi laški pivovarni, kolikor bo hotel in mogel. Strokovnjaki izjavljajo, da bo laško pivo prekašalo vsa naša piva tako v kakovosti, kakor tudi v ceni.

Hmeljarstvo v Hotinji vasi

Malo kdo ve, da imamo v neposredni bližini Maribora zelo razvito hmeljarstvo, skoraj drugo Savinjsko dolino. V prijazni vasi blizu Slivnice v Hotinji vasi so vsako leto krasni hmeljski nasadi. Kljub temu, da je bila letos za hmelj povsod slaba letina, so v Hotinji vasi obrali 20.000 kg hmelja najboljšee kakovosti, ki ga prodajajo celo po 26 dinarjev kilogram. V Hotinji vasi je bilo letos precej tujih kupcev, ki so se za tamkajšnji hmelj zelo zanimali in skoraj že vsega pokupili. V vasi so hmeljarji zgradili že več najmodernejših sušilnic, tako da so razmere v hotinjevaškem hmeljarstvu vzorne, kar je predvsem zaslug iz Savinjske doline priseljene gospodarice.

o. Odlikovan je bil z medaljo za vojaške vrline poročnik vojnega broda II. klase vojni hidroizvidjač Ernest Kopriva, pobočnik komandanta pomorskega letalstva.

o. Premestitev. Dosedanji višji prometnik na postaji Sov. Lovrenc Anton Makoter je premeščen za viš. prometnika v 7. skupini na postajo Slov. Bistrica.

o. Brzovlaka Beograd—Jesenice in obratno, ki bi morala biti 16. t. m. ukinjena, ostaneta zaradi velikega potniškega prometa še v obratu. Oba brzovlaka (št. 9 in 10) bosta vozila na tej progi še ves oktober ter o božičnih in velikonočnih praznikih.

o. 20-letnico Jugoslavije proslavijo dolenjska Društva kmečkih fantov in deklet 18. t. m. v Trebnjem. Na sporedu je tudi kmečko-mladinsko zborovanje.

o. Cerkev sv. Miklavža nad Celjem so začeli obnavljati. Nabavili bodo tudi še dva zvonova.

o. Napisi na ptujski stolnici. V ptujski stolnici je na slikah, na banderah in na križevem potu mnogo nepotrebnih napisov pred vojno, čeprav je velika večina vernikov, ki hodijo v cerkev molit, Slovencev. Potrebno bi bilo, da se že napisi spremene ali pa da se k vsakemu takemu napisu pripiše, kakor je to nekje na Češkem: »Spomin na čase, ki so minili.« Prav to velja tudi za mnoge napise po ptujskih ulicah!

o. Proti belim nogavicom je pokrenila celjska policija odločno akcijo, ki naj popolnoma ukine nošnje belih nogavic.

o. Zaradi zalega kmečkega dekleta je prišlo do poboja med kmečkimi fanti v Laščah nad Borovnico, ki hodijo radi vasovat pod njeno okno. Njena dva brata sta imela vedno dovolj posla z odganjanjem nočnih obiskovalcev, ki pa so se to pot postavili v bran in napadli brata s koli in noži. Oba sa nevarno poškodovana. Ljudje so se brž podvzivali v Borovnico in telefonirali v Ljubljano po reševalni avto, ki ju je okrog polnoči pripeljal v ljubljansko bolnišnico. Kljub zdravnikovemu prizadevanju je eden od bratov že podlegel.

o. Z zarjavlim žebljem se je zabodel 16-letni delavec Šelak Janez iz Gornjega vrha pri Zavrču in se nevarno zastrupil.

o. Premeščena sta bila Emil Pavelka, ravnatelj gimnazije v Aleksincu, za profesorja na realni gimnaziji v Mariboru in Friderik Jugović iz Murske Sobote v Kočevje.

o. S steklom sta se obrezala pri hoji 36-letni Krajnc Jožef iz Male Nedelje in Emeršič Ivan iz Gruškovca pri Sv. Barbari v Halozah.

o. Za gojenca gimnazije kralja Aleksandra I. v Beogradu je bil z natečajem izbran tudi Slovenec Vladislav Erznovnik iz Žiri, čigar oče ima 13 otrok. V to gimnazijo sprejemajo dijake, ki so končali osnovno šolo z odličnim uspehom in vedenjem in so iz siromašnih družin invalidov, bojevnikov in vojnih vdov.

o. Po slov. Halozah sta ropali dve roparski tolpi iz hrv. Zagorja, ki so jih izsledili orožniki. Številne vlome in rope so izvrševali razbojniki v Zavrču in pri Sv. Barbari v Halozah, v savski banovini pa po svojih rojstnih župnijah Višnici in Voči.

o. Prosvetni dom na Primskovem pri Kranju je bil otvoren in blagoslovljen v nedeljo.

n. Spomenik in dom kralju Petru Osvoboditelju. V Tuzli so na svečan način odkrili spomenik in otvorili dom kralju Petru Osvoboditelju.

n. Nova državna trgovska akademija v Požarevcu. Ob začetku novega šolskega leta je bila v Požarevcu odprta državna trgovska akademija.

n. Nove nemške manjšinske šole. Nemci v Slav. Brodu so zaprosili preko »Kulturbunda« prosvetno ministrstvo, da se odpre na osnovni šoli posebni nemški manjšinski oddelek. Ker je v Slav. Brodu precej Nemcev, je verjetno, da bo ministrstvo oddelek dovolilo; težava je edino zaradi prostora. Za podoben oddelek so zaprosili tudi Nemci v Kopaonici pri Slav. Brodu.

n. Turizem — učni predmet. Na predlog Zveze za pospeševanje turizma je banska uprava v Splitu uvedla za IV. razred splitske trgovske akademije turizem kot učni predmet.

n. Svetosavska cerkev v Beogradu bo stala 200 milijonov dinarjev. Koncem septembra bodo blagoslovljeni v Beogradu temeljni zidovi nove svetosavske cerkve. Dosedanji stroški znašajo 6 milijonov dinarjev, celokupni pa bodo znesli 200 milijonov dinarjev.

n. Za obnovitev Dioklecianove palače v Splitu je vlada odobrila pol milijona dinarjev. Očistili bodo predvsem podzemeljske prostore južnega dela palače in uredili nekatere druge dele, kar je bilo iz zgodovinsko-umetniških, higienskih in urbanističnih razlogov že davno potrebno.

n. Stavka cementnih delavcev. V Splitu je stopilo v stavko 350 delavcev cementne tovarne Dalmacija v Kaštel Sućurcu. Stavkujoče delavstvo zahteva, da se odpustijo vsi delavci, ki niso iz občine Sućurac.

n. Prva žrtev motornega vlaka. Ivan Broz je bil železniški čuvaj na progi med Sesvetom in Čulincem. Na nekem križišču, kjer ni bilo zatvornice, je čakal na motorni vlak iz Beograda. Ker je bil zaspal, se je naslonil na kraj proge in zadremal. V zadnjem trenutku, ko je zaslišal drdranje motornega vlaka, se je sicer prebudil, ali bilo je že prepozno. Vlak ga je zagrabil in vrgel z vso silo na cesto. Broz je zadobil težje notranje poškodbe ter si natrl desno roko. Prepeljali so ga v bolnišnico Usmiljenih sester v Zagrebu.

n. Za sokolski zlet v Sarajevu je prometni minister prvotno polovično vožnjo znižal na četrtinsko.

Opozorilo naročnikom

Naročnina za »Večernik« znaša mesečno 10 din za prejemanje lista po pošti, 12 din pa za dostavljanje na dom.

Zunanje naročnike, ki naročnino za september še niso vplačali ali so še v zaostanku z naročnino za prejšnji mesec, prosimo, da zapadlo naročnino nemudoma nakažejo po čekovni položnici, ki smo jo bili priložili zadnji avgustovi številki »Večernika«.

Naš poštni čekov. račun ima št. 11.409. Kdor je našo položnico založil, naj kupi na pošti prazno položnico za 25 para in napiše nanjo gornjo številko in naslov: Uprava »Večernika«, Maribor.

Mariborske naročnike pa prosimo, da vplačajo naročnino v naši upravi: Mariborska tiskarna, Kopalniška ulica 6 ali pa v naši poslovalnici: Knjižarna Tiskovne zadruge, Aleksandrova cesta 13. UPRAVA »VEČERNIKA«.

Maribor

Vzroki cestnega nereda

Zadnji čas je veliko debatiranja o potrebi discipline v našem cestnem prometu. Tudi slovenski avtoklub se je lotil te naloge, izgleda pa, da problema ni zagrabil pri pravem koncu. Res je, da ne-disciplina, pa tudi — zlasti pri kolesarjih — razposajenost, nadutost in nagajivost igrajo veliko vlogo, vendar pa je naj-globlji vzrok nereda na cestah — cesta sama! Kolesar bi moral voziti po desni strani, ta desna stran pa je večinoma (poglejmo samo cesto Maribor - Slovenska Bistrica - Konjice) tako izdelana, da je vožnja s kolesom stvarno življenjsko nevarna. Kdo bo tvegati, da se mu na stoterih kotanjah in jarčkih zlomijo vilice in zarijejo v trebuh? Rajši vozi po sredi ali po levi strani, kjer — vsaj mestoma — take nevarnosti ni. Dajte kolesarjem dobre ceste, oziroma kolesarske steze, pa bodo vozili, kakor je prav.

Pa tudi s strani pešcev slišimo dan na dan pritožbe na naslov biciklistov. Mnogokrat gre tu za čisto navaden izliv zavisti, še večkrat pa je vzrok nejevolje pešec sam. Pisec teh vrst je že dolga leta kolesar in je prevozil veliko cest. Pa je stvar pri nas taka, da se zvonca ne smeš poslužiti. Če namreč zvoniš, ti bo-

do prav gotovo vsaj ženske skočile pred kolo — enako kot kure; — če pa voziš mimo njih, ne da bi jih opozoril, krenejo preko ceste ravno v tem trenutku, ali pa se ustrašijo tako, da jim uide vsaj ena pobožna kletvica. Seveda, »kriv« je kolesar, tudi če se pešec spreha po sredi ceste in maha okoli z dežnikom, ali pa se, zlasti kmečke ženske s košarami in cekri, v katerih so spravljena jajca, nad temi pa velike marele — sučejo po cestišču in zavzamejo vsak hip drugo površino. Pešci, hodite pravilno, po desni strani! Zlasti ženske, pa ne bo več jajčnikov na tleh!

Za našo prometno ureditev, tudi v mestu samem, pa je značilno pomanjkanje mednarodnih orientacijskih tabel. Po severni Srbiji, po Liki, Dalmaciji in drugod, kjer imajo brez dvoma znatno manj prometa kot v Mariboru, vidimo povsod pravilne, mednarodno predpisane table in to dokaj pogosto. Maribor pa se odlikuje po izvirnih napisih na par oglih, pa še ti niso od daleč vidni. Če že mestna uprava investira velike vsote za modernizacijo mesta, naj tvega še ta mali strošek za potrebne orientacijske table. Z. M.

Pogreb načelnika Pirkmajerja

Včerajšnji pogreb bivšega načelnika koroškega kolodvora v Mariboru Gabriela Pirkmajerja je pokazal, kako zelo so ga spoštovali vsi, ki so prišli z njim v dotiko. Polnoštevilno so se na Pobrežju zbrali njegovi stanovski tovariši od blizu in daleč. Navzoči so bili številni železničarji, ki jim je bil načelnik Pirkmajer dober in skrben predstojnik, uradništvo davkarje, učiteljski in profesorski zbor z gimnazijskim ravnateljem dr. Hericem na čelu, več častnikov, mnogo narodnega ženstva ter nebroj ostalih prijateljev in znancev pokojnika. Pred mrtvašnico in ob grobu mu je zbor »Dra-ve« zapel dve žalostinki, dočim sta vojaštvo in vojaška godba poslednjic počastila rezervnega kapetana. Ob odprtem grobu se je poslovil inspektor Rozman. Načelniku Pirkmajerju bodi bodi ohranjen časten spomin, ožaloščeni rodbini naše prisrčno sožalje!

Neuspela licitacija za cestna dela Maribor—Pesnica

Včeraj bi morala biti pri sreskem načelstvu v Mariboru I. javna ponudbena licitacija za gradnjo cestišča iz malih kock na državni cesti Maribor-Pesnica. Kakor že več licitacij tudi včerajšnja ni uspela. Vložena ni bila nobena ponudba, le štirje naši gradbe-

niki so se zanimali za pogoje. V proračunu 4.538.243/50 dinarjev je največja postavka 3 1/2 milijona dinarjev za nabavo malih granitnih kock. Ker pa je v pohorskih granitolomih stavka, se gradbeniki ne morejo obvezati za pravočasno nabavo kock in pa za nabavo sploh. Pa tudi kavecija je previšoka, saj mora ponudnik položiti četrt milijona dinarjev in se potem še zgoti, da v Beogradu licitacije niti ne potrdijo.

Razsvetlite progo na tezenskem kolodvoru!

Varnostni predpisi zahtevajo, da se proga na kolodvorih mora razsvetliti vsaj ob prihodu vlakov. Kljub temu da je kolodvor na Teznu dobro urejen, obstoja nedostatek, ki ga bo morala železniška uprava čim prej odpraviti. Proga na kolodvoru ni razsvetljena in so potniki pri vstopanju in izstopanju v nevarnosti za svoje življenje. Promet na tezenskem kolodvoru je iz dneva v dan vedno večji, frekvenca vedno boljša in zato je umestno, da železniška uprava ugodni zahtevi in želji potnikov po razsvetljava kolodvora na Teznu.

m. Policijski nadkomisar g. Stanko Kos je premeščen k policijski upravi Ljubljano. Ljubeznivemu in konciliantnemu uradniku želimo, da bi se

tudi na novem službenem mestu kar najbolje počutil.

Umrla sta 21-letni dijak Ivan Arl iz Orožnevo ulice 9 in 72-letni posestnik Ivan Manko s Pobrežja, Lovska ul. 8.

Poroka. Včeraj sta se poročila v frančiškanski cerkvi g. Stane Göderer in gospodična Nada Pregelj. Priči sta bila žel. kontrolor g. Budihna in orožniški kapetan Regat iz Lendave. Mlademu paru želimo obilo sreče.

m. Za novega tajnika knezoškofijskega ordinarijata v Mariboru je bil imenovan kaplan Jaroslav Kotnik, dosedanji tajnik Jurij Lebič pa prevzame župnijsko St. Ilj pri Velenju.

Policijo prenavljajo. Na Slomškovem trgu prenavljajo notranjost poslopja, v katerem se nahaja policija.

m. 2000 kg bosanskih sliv so danes dopoldne prodali na dvorišču Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev v Mariboru. Slive so prodajali po 3/50 din kilogram. Jutri bodo prodali zopet preko 2000 kg bosanskih sliv, toda le po naročilu.

m. Grozdje plenijo. Včeraj in danes so organi tržnega nadzorstva zaplenili precej grozdja, ker prodajalci niso niso imeli izvirnega potrdila.

m. Strupene gobe na trgu. Danes so se na mariborskem trgu pojavile strupene gobe. Tržni organi so jih pravočasno izsledili in zaplenili. Dognali so, da teh gob še nihče ni kupil, tako da je bila vsaka nevarnost zastrupljenja pravočasno odpravljena.

m. 5 mariborskih mesarjev je prijavljenih tukajšnji policiji zaradi kršitve odredbe o odpiranju in zapiranju trgovinozioroma prodajalnic.

m. Ljudski oder v Mariboru je proslavil v nedeljo 15-letnico svojega delovanja. Poleg glasbenih točk in govorov so uprizorili tudi Jurčičevega »Desetega brata«.

m. Skladovnica drv ga je podkopala v Jelenski peči nad Smolnikom na Pohorju 25-letnega gozdnega delavca Mija Rosandića, ki ima razbito glavo in poškodovano hrbtenico. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico.

Ukradeno kolo. Zadnji čas so bili latovi koles menda »na dopustu«, včeraj pa je bilo po daljšem času spel ukradeno kolo izpred dekliške meščanske šole na Miklošičevi cesti učenki Mariji Zamudovi. Kolo je črno pleskano, znamke »Waffenrad«, ev. št. 126.186, vredno okoli 700 din.

Tatvina. Hlevarju Janezu Bedraču, uslužbenemu v Vetrinjski ulici je ponoči nekdo ukradel par moških rjavih čevljev in črn klobuk. Bedrač ima okoli 200 din škode.

m. Zemlja podsula delavca. V gramozni jami pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah je 17-letni delavec Konrad Golob kopal zemljo. Pri tem je delavca podsul velik plaz zemlje, ki

bi ga bil skoraj zadušil. Tovariši so mladeniča v zadnjem trenutku rešili gotove smrti. Golob ima hude poškodbe na glavi in prsnem košu ter zlomljeno nogo. Ponesrečenca so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

m. Nesreča v žel. delavnicah. Včeraj popoldne je med delom žerjav udaril 36-letnega železničarja Josipa Cvahleja tako močno po glavi, da mu je počila lobanja. Zdravi se v tukajšnji bolnišnici.

m. Bik ga je napadel. V mariborsko bolnišnico so včeraj pripeljali 56-letnega hlapca Florjana Polajžarja iz Limbuša, ki ga je podivjani bik s tako silo stisnil k zidu, da mu je zlomil rebra na desni strani.

* Šolske knjige in potrebščine kupujte pri Zlati Brišnik.

* Nove srečke dospelje! V kratkem bo zopet novo kolo državne razredne loterije. Že sedaj se opaža v najširših plasteh prebivalstva največje zanimanje, to tem bolj, ker je bilo razdeljenih baš v naši ožji domovini ob priliki zadnjega in predzadnjega glavnega žrebanja mnogo lepih dobitkov. Za bližajoče se novo kolo so zopet razpisani veliki in mali dobitki v skupnem iznosu 65 milijonov! Nove srečke so že dospelje in so od jutri, 14. t. m. naprej v veliki izbiri na razpolago v naši znani hiši sreče in glavni kolekturi drž. razredne loterije **Bezjak**, Maribor, Gosposka ulica 25, telefon 20-97, kjer je že marsikdo začel novo in lepše življenje. Priporočljivo je, da si čim prej nabavite novo srečko!

* Španske državljanske vojne ne boste razumeli, če se ne potrudite k pisatelju Baroju Piji in njegovemu romanu Pot k popolnosti, ki je izšel pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani. Tu boste našli skrivnost sedanega bratomornega klanja na Špankem.

* »Putnikovo« skupinsko potovanje na Poljsko od 24. septembra do 3. oktobra z obiskom znamenitih mest: Krakov, Lvov, Przemisl in Varšave ter izletom v Zakopane. Prospekti, točne informacije in prijave do 16. septembra 1938 pri »Putniku«, Maribor.

* Budilke 39 din samo v trgovini M. Ilgerjev sin, Maribor, Gosposka 15.

* Gg. državni nameščenci, zahtevajte nakaznice za šolske knjige v Nabavljalni zadrugi za tvrdko Z. Brišnik!

* Tečaj za italijanski jezik, začetni in nadaljevalni. Več med malimi oglasi!

Kino

Grajski kino. Do vključno torka »Čarobna igra«. Od srede »Kirchfeldski župnik«.

* Union kino. Prvič v Mariboru »Sestra Marija, prekrasni vefilm. Camilla Horn, Pavel Javor.

Kultura

Umetnostna razstava v Murški Soboti

Akademski slikar, prof. g. Karel Jakob razstavlja svoja dela v prostorih kavarne Vučak (hotel Dobray). G. Jakob je prvi prekmurski domačin, ki se je popolnoma posvetil slikarstvu in dovršil akademijo v Zagrebu. Razstavil je 45 del. Velika večina razstavljenih slik — petintrideset — so olja. Dve olji »Ciganka« in pokrajina iz Slovenskih goric) sta bili razstavljeni že v Mariboru, kjer je obe deli kritika ugodno sprejela. Večina olj predstavlja tipične prekmurske pokrajinske motive: ceste s topoli, mline na Muri, žitna polja, tipična prekmurska selišča, cerkvene stolpe itd. V olju je naslikanih skupno enajst portretov. Grafike prikazujejo izključno motive iz zagrebškega življenja, kjer je slikar študiral. V njih je poizkusil zajeti socialno in moralno bedo, ki tlači ljudi velikomestnih predmestij. Na koncu naj omenimo še tri akvarele. — Razstava bo odprta do 15. septembra in vlada zanjo med občinstvom precejšnje zanimanje. Skle njenih je bilo tudi že nekaj kupčij. Želeli bi bilo, da posebno premožnejši pokažejo razumevanje za napore svojega rojaka in da ga z nakupom podprejo. Mlademu slikarju želimo ob njegovi prvi samostojni razstavi na njegovi umetniški poti mnogo

uspeha, posebno pa vsestransko izpopolnitev in osamosvojitve. Želimo mu, da bi vedno odkritosrčno in pogumno oblikoval prekmursko vsakdanost in jo s svojim umetniškim talentom predstavil slovenskemu narodu in svetu na platnu, kot to dela s knjigo Miško Kranjec.

k. Kresalov roman »Študent Štefan«, ki je vzbudil zaradi Kresalovega spora s Slovensko Matico že vnaprej veliko zanimanje, je dotiskan in bo te dni že izšel. Roman obsega 580 strani in prikazuje sedanjo mlado slovensko generacijo. Izda ga založba Slovensko delo v Ljubljani.

k. Oporoka nadškofa Jegliča. Založba »Tabor« v Ljubljani je izdala te dni kot bibliofilsko izdajo v 500 izvodih zbirko glavnih misli, sporočil in naročil pokojnega nadškofa dr. Antona Bonaventura Jegliča. Gradivo je zbral pisatelj Narte Velikonja, ki je knjigi napisal tudi uvod. Opremil jo je grafik Stanko Gladnik, ilustriral akad. slikar Božidar Jakac, natisnila za Zadruga tiskarna v Ljubljani. Založab namerava izdati na enak način tudi glavne misli Slomška, Trubarja, Levstika, Cankarja, Tavčarja, Gregorčiča in drugih slovenskih mož.

k. Spor v beograjskem gledališču. V beograjskem Narodnem pozorišču je nastal spor med upravnikom dr. Brano Vojnovičem ter ravnateljem dr.

Mladenovičem in ravnateljem opere Lovrom Matačićem. Vzrok spora je vprašanje kompetence pri sklepanju angažmanov in vprašanje uporabljanja posebnega fonda kralja Aleksandra za pomoč bolnim igralcem. Spor rešuje prosvetno ministrstvo.

k. Slikarska razstava v Splitu. V nedeljo je bila v Splitu odprta kolektivna razstava mladega splitskega akad. slikarja Antuna Zuppe. Razstavljena so olja, akvareli in grafike.

k. Haydnova rojstna hiša muzej. Društvo za domovinoslovje in zaščito spomenikov na Gradiščanskem je kupilo rojstno hišo slavnega skladatelja Josefa Haydna v Rohrau in jo spremenilo v muzej.

k. Toscanini pojde v Ameriko. Arturo Toscanini je postal dirigent največjega simfoničnega orkestra na svetu, orkestra radijskega združenja v Ameriki. Angažiran je za tri leta.

k. Kaj bodo igrali v Pragi? Praško Narodni divadlo je sprejelo na repertoar nove sezone sledeča dela iz svetovne dramske literature: Shakespeare »Troilus in Cressida«, Tolstoj »Vstajenje«, Wispianski »Varšavka« in »Novembrska noč«, Rostand »Cyrano de Bergerac«, Rolland »Volkovi«, Ibsen »Sovražnik ljudstva«, Garcia Lorca »Krvava svatba«, Marcel Achard »Korzar« in J. Giraudoux »Visoka pesem«. Razen teh se

uprizore še dela najnovejših avtorjev: Schafflerja, Odeta, Jeromea K. Jeromea, Priestleya, Pugeta, Noča, Gehrija, Cowarda, Petrovića in Popa. Od jugoslovanskih avtorjev je zastopan torej samo Hrvat Pecija Petrović.

k. Giglijevi dobrodelni koncert. Slavniti italijanski tenorist Benjamino Gigli, ki ga poznamo pri nas iz filmov, je priredil lani v Italiji več dobrodelnih koncertov, ki so dali 4 in pol milijona čistega dobička.

k. Razstava knjižnega slikarstva. Državna knjižnica v Nürnbergu v Nemčiji je priredila te dni razstavo srednjeveškega knjižnega slikarstva. Razstavljena dela segajo do leta 900.

k. Kaj so češki pisatelji po poklicu? Časopis »Knjige in čitatelji« v Pragi je objavil statistiko, po kateri je od 246 čl. pisateljev 48 novinarjev, 40 uradnikov, 33 profesorjev, 32 učiteljev, 15 duhovnikov, 12 zdravnikov, 11 igralcev in dramaturgov, 7 odvetnikov, 6 sodnikov in 3 založniki. Izključno od svojega umetniškega dela živi samo 9 pisateljev.

k. Jackie Coogan dirigent. Jackie Coogan, ki je bil kot otrok po vsem svetu znan in občudovan filmski igralec, si kot odrasel ni mogel ohraniti svojega slovesa in je postal sedaj dirigent. Kritiki pravijo, da se tudi na tem področju ne bo mogel uveljaviti.

Sport

Spored tekem za nedeljo

V nedeljo se bo odigralo 3. kolo podsaveznega prvenstva, in sicer nastopijo tokrat vsi klubi I. in II. razreda. Na stadionu SK Železničarja bo ob 16. uri tekma med Železničarjem in Slavijo, pred tekmo odigrata rezervi obeh moštev. Ob istem času bo na igrišču SK Rapida važno srečanje med podsavznim prvacom Č. S. K. in Mariborom, v predtekmi se srečajo za prvenstvo mladim juniorji Maribora in Rapida. Juniorska tekma Slavija—Železničar pa je iz tehničnih razlogov preložena na poznejši termin. V Čakovcu bo glavni derby drugega razreda: Gradjanski—Lendava. V Ptujju pa domači derby med Dravo in Ptujem. Kakor doznavamo, se bo tekma odigrala pri zaprtih vratih, t. j. publika ne bo imela dostopa na igrišče. Rapid potuje v Mursko Soboto in bo za vsako ceno hotel spraviti obe točki. Za tekmi cenovno hotel spraviti obe točki. Za tekmi cenovno hotel spraviti obe točki. Za tekmi cenovno hotel spraviti obe točki. Za tekmi cenovno hotel spraviti obe točki.

Mednarodna tekma reprezentanc Budimpešte in Zagreba se bo vršila v nedeljo v Zagrebu.

Tekmovanje za državno prvenstvo se v nedeljo nadaljuje s sledečimi srečanji: v Zemunu: Jugoslavija—Sparta; v Splitu: Hajduk—Slavija (S) in v Varaždinu: Slavija—Jedinstvo.

Tudi Pallada potuje v Ameriko, kjer namerava ostati nekoliko mesecev. V Newyorku se sestane s Punčecom, od kod nadaljujeta pot po Ameriki skupno.

Bivši državni prvak Prosinak si je v biciklističnih dirkah za prvenstvo Zagreba ponovno osvojil naslov prvaka.

4 : 1 za Ilirijo glasi rezultat teniških borb za državno prvenstvo med varaždinske Slavije in ljubljansko Ilirijo. S to zmago se je Ilirija plasirala v naslednje kolo, v katerem se bo srečala z mariborskim Rapidom, ki jo je lansko leto odpravil z 2 : 3.

Šah

Turnir v Plymouthu

Drugi dan turnirjev v Plymouthu je bil zelo naporen. Dopoldne so morali igrati drugo kolo, popoldne prekinjene partije, zvečer pa so začeli že s tretjim kolom. Dr. Aljehin je prekinil partijo z Listom, ga Menčik-Stevenson pa je premagala Brucea. Milner-Barry je v sicilijanski obrambi prinesel novost: v 31. potezi se je Wheatcroft vdal, ker je imel dva kmeta proti tekaču.

V tretjem kolu turnirja v Plymouthu je dr. Aljehin že po 12 potezah premagal Brucea, ki je v Caro Kannovi

Gospodarstvo

Sadna trgovina

Za pretekli teden je izdal banovinski sadjarski in vinarski zavod naslednje poročilo za sadje in grozdje:

Cene sadju za mešano blago so že padle na 2.40 din, dočim plačujejo trgovci za zlate parmene 2.80 din za kg. Ker je nemška vlada že odobrila kontingent za september, je upati, da cene sadju ne bodo več padle, ampak da se bodo celo dvignile. Zadnje čase so se začele zanimati za naša jabolka (budinke in tetovke) celo Češkoslovaška in Angleška. Zaradi obilnega povpraševanja po zimskem sadju in posebno zaradi pomanjkanja

zimskih jabolk je upati, da bodo cene zimskih jabolk dosegle prav lepo višino. Sedaj obirajo kmetovalci že bolj poznovesenske sorte in prihaja prav lepo dozorelo blago na trg.

Zaradi obilnega dežja je grozdje že začelo pokati in ni doseglo toliko sladkobe, kolikor bi jo že bilo lahko v normalnih letih. Zgodnje sorte ko n. pr. bouvierova danina je dosegla letos komaj 17 odst. sladkorja, dočim je imel druga leta 20 odst. Cene grozdju na trgu so od 8 do 10 din za kg.

Zaposlenost v Sloveniji

Po statistiki Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani je bilo pretekli mesec zavarovanih 104 tisoč 416 delavcev in nameščencev, za 512 več kot prejšnji mesec. Kljub temu pa je sezonski prirastek letos mnogo manjši kakor lani in še prej. Tudi zaposlenost oziroma prirastek zaposlenosti je letos manjši. Lani je ta prirastek zaposlenosti od aprila do avgusta znašal 12.777 zavarovancev, letos pa samo 8269. Zanimivo pa je, da je bila letos v avgustu večja zaposlenost kakor pa v najboljšem letu 1929, saj smo v Sloveniji dosegli 102.599 zavarovancev. Prav tako je narasla tudi povprečna dnevna zavarovalna mezda od julija do avgusta od 25.14 na 25.35 din. Skupna dnevna zavarovalna mezda v avgustu je bila 2.646.500 din (za 183.300 din več kakor lani v istem mesecu).

Hmeljsko tržišče

Banovinska hmeljarska komisija poroča:

Ob živahnem zanimanju in povpraševanju se je pretekli teden nadaljevalo z letošnjo kupčijo ter je vsak dan prišlo do večjih zaključkov. Živahnost se je poznala zlasti ob koncu tedna. Glede kakovosti je presoja že nekoliko popustila

obrambi prezrl znano žrtev kraljice in bil takoj nato matiran. Sir Thomas je po težki igri premagal Milner-Barryja. Ga. Menčik-Stevenson se je že sporazumela z Mallisonom na remi, pa so pozneje doglani, da je prekoračila čas in je zaradi tega izgubila.

V četrtem kolu turnirja v Plymouthu je prišel na vodstvo sir George Thomas s 4 točkami pred dr. Aljehinom (3 in pol). Svetovni prvak je imel težko igro z go. Menčik-Stevenson, ki je spregledala trdnjavo, vendar je šele v 60. potezi izgubila. Sir Thomas in List sta oba zašla v časovne stiske, sir Thomas je bil urnejši in je List izgubil.

v strogosti ter se kupuje že tudi nekoliko slabše blago. Tudi cene so se precej utrdile ter se rahlo dvigajo. Za najboljšo gladko-zeleno blago se plačuje 23 do 26 dinarjev za kg. Računa se, da je že sedaj prodanega najmanj polovica letošnjega pridelka.

Cena goveje živine za Nemčijo zvišana

Cena goveje živine za izvoz v Nemčijo je bila z odlokom trgovinskega ministra zvišana za 0.50 din za kg. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine bo plačeval izvoženo govejo živino po naslednjih cenah: prima voli 9.50 din, I. vrste 8.50, prima junice 9.25, I. vrste 8.25, prima biki 9, biki I. vrste 7, krave prima 7.50, I. vrste 6.50 din za kg. Navedene cene veljajo že za potrđila, izdana začeniš z 29. avgustom 1938.

Tovarna za špirt v Račah je sklicala občni zbor delničarjev za 16. september z dnevnim redom razpust in likvidacija tovarne. Občni zbor bo v pisarni mariborskega notarja Ašiča.

Beograjski velesejem je bil v soboto svečano otvorjen. Otvoritvi je prisostvoval tudi novi trgovinski minister inž. Kabalin, ki je imel ob tej priliki govor o pomenu velesejma za domače in tuje tržišče. Na velesejmu razstavljajo tudi nekatera slovenska podjetja. Posebno pozornost pa vzbujajo razstavljene žive postrvi iz Slovenije.

Konkurzi in poravnave. V avgustu je bilo v vsej državi 5 konkurzov in 15 prisilnih poravnav; v Sloveniji 2 konkurza in 1 prisilna poravnava.

Za novo cesto Ljubljana—Sušak je bila te dni pokrenjena na merodajnem mestu nova akcija. Sušaški turistični krogi so namreč ugotovili, da prihaja večina letoviščarjev na Sušak preko Reke, ker se na ta način lahko izogone slabi cesti, ki sedaj veže Ljubljano s Sušakom.

Cene živine se kljub prepovedanim sejmom in zmanjšanemu izvozu še nekako držijo na primerni višini. Povprečno

no se prodajajo voli po 5—6 din, II. vrste od 4—5 din in III. vrste od 3.50 do 4.50 din za kg, teleta od 5—6.50 din; krave od 2.50—5.50 din za kg.

g. Sejmi 14. septembra: Celje, Ptuj, Trbovlje, Petrovče, Vitanje, Ščavnica, Golobinjek in Žužemberk.

Cene svinca so se v zadnjem tednu precej popravile. To je predvsem posledica medsebojnega dogovora posameznih producentov, ki so kartelirani. Z najnovejšim dogovorom so sklenili, da se v bodočem letu zniža proizvodnja svinca za okoli 10 odst.

Ljubljanski jesenski velesejem je bil včeraj zaključen. Tudi jesenska gospodarska revija je bila zelo živahna ter se mnogi razstavljavci pohvalijo s ugodnimi kupčijskimi zaključki. Dober pa je bil tudi obisk. Velesejem je obiskalo tudi več tujcev, ki so se zelo zanimalo za naše izdelke.

Na račun kmečkih dolgov so do konca julija plačali dolžniki Privilegirani agrarni banki 50.4 milijona dinarjev. Na ljubljansko podružnico odpade od tega zneska 11.4 milijone. Denarnim zavodom pa je PAB izplačala na račun prve aquitete 120.7 milijonov din.

Sprejem v Zadružno šolo

V Ljubljani obstoja že trideset let Zadružna šola, ki je bila razširjena v dva letnika. Pouk na tej šoli traja od srede oktobra do Velike noči. V I. letnik se sprejemajo mladeniči, ki so dovršili 16. leto, vsaj ljudsko šolo in ki ostanejo na domu ter so pripravljene delovati v domačih zadrugah. V II. letnik se sprejemajo samo tisti, ki so lani ali pa tudi že poprej dovršili I. letnik. Kdor želi obiskovati šolo, mora prositi za sprejem. Prošnjo lahko naslovi na Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani in ji priloži krstni list in zadnje šolsko izpričevalo (oni, ki prosijo za sprejem v II. letnik, samo izpričevalo I. letnika). Prošnje ni treba kolekovati. Kdor želi prejemati tudi podporo in misli, da je upravičen do nje, mora to v prošnji posebej utemeljiti. Zveza bo nato skupno zaprosila za podporo Kr. bansko upravo, ki podeljuje tako pomoč le vrednim in potrebnim. Poleg tega mora vsebovati prošnja še: prosilčevo izjavo, pri kateri zadrugi hoče sodelovati, nadalje izjavo, koliko potrebuje podpore na mesec, ter izjavo, da bo podpora vrnil, če jo bo banska uprava zahtevala v primeru, da v teku 5 let ne bo hotel sodelovati pri nobeni zadrugi. Prošnje je treba vložiti na Zvezo najkasneje do konca meseca septembra t. l. Stroški šolanja so: Vpisnina 20.—din, dočim glavna učila plača Zveza. Stanovanje bo preskrbela Zveza, hrana pa se dobi za 150.—do 300.—din na mesec, kakšno si pač kdo izbere.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Zgodba mojega življenja

Teta Eja, vzvišena ženska! Naj bi te del češčjenja, ki gori v meni za tebe od prvega trenutka najinega srečanja, dosegel tudi v daljni Sveti deželi, v kateri počivaš v svoji mučeniški rakvi kot žrtev sveta, ki je preveč mračen, da bi mogel razumeti tolikšno svetost kakor je iz tebe žarela! Toda ta svet je uničil tudi lahko samo tvojo pozemeljsko podobo. Ti sama, navdušujoča misel tvoje lepote in srčna dobrot, tvoja ljubkost in nežnost, vse to živi in žari še dalje nam vsem, ki smo te poznali, nepozabno in zmagoslavno na mračnem nebosklonu tega življenja.

Moji mladosti je bilo sojeno, da sem te iz bližine gledala in občudovala ter čudeč se častila. Od tedaj se previhrala desetletja čez plan mojega življenja, vendar ni mogla nikoli nobena senca zamegliti v mojem srcu tvoje čiste zvezde. Tvoj konec je bil tragičen. Pripravili so ti smrt, ki bo ostala kot neizbrisljiv madež za vse večne čase zapisana na straneh zgodovine strašnih storilcev, tebi pa ohranjala spomin in spoštovanje vseh čistih človeških duš. Kajti nasilje in zločin ne moreta nikoli uničiti božanskega čudeža lepote. In tako te vidim še sedaj kot blagoslovljeno podobo v tvojem oblačilu ledniške in akvamarinske barve.

Nepregledni vojaški nastopi na neskončnih poljanah, zastave, trobente in slavnostna godba: in car jaha počasi mimo čet. Vsakemu polku, mimo katerega jaha, spregovori nekaj magičnih besed, in tisoči in tisoči grl odgovarjajo z navdušenim vzklikanjem...

Carju sledijo veliki knezi in sijajno vojaško spremstvo. Vidijo se uniforme vseh barv. Pozornost vzbujajo zlasti jezdeci v blesteče rdečih kaftanih s srebrnimi zaponkami na prsih in pasovi na hrbitih ter ogromnimi kučmami na glavah. To so gardni kozaki — čudoviti korenjaki. Kakor na prestolih sede na svojih spenjenih, malih, divjih konjih, katerim dvigajo glave previsoko v zrak. Ta polk prinaša na vežbališče stepni veter. Vse diši po divjini, čudežnosti in viteštvu ter pripoveduje o pravljicni brezskrajnosti ravnin in strahotnih skalnatih gorah na koncu sveta.

Za carjem in njegovim spremstvom se vozi carica v odprtem vozu s štirimi konji »a la Daumont«. Oblečena je čisto belo in smehljaje se odzdravlja njej namenjene vzklike. Poleg nje sedi v vozu katera izmed velikih kneginj, ali pa kak častni gost. Dve carici sem videla na taki vožnji ob priliki ruskih vojaških parad.

Sonce je lilo svojo svetlobo na pisane vrste, ta vidni znak moči in razkošja, kakršno ustvarja lahko samo carstvo, katerega veličastje je pač za vselej minilo.

Ako se zamislim nazaj v tiste prizore, slišim globoko, srce prevzemajoče in polne zvoke ruske carske himne in njeno do neba segajočo vero. Tista v glasbo položena izpoved, vdanost in prisega, tisti skrivnostni vzklik in krik mladega, svoje silne moči se zavedajočega ljudstva izražajoča ruska državna himna, je bila gotovo najbolj učinkovita in najbolj osvajajoča med vsemi drugimi. Kadar se je oglasila, je segla do zadnjih globin duše in srca, da je človek nehotе zadržal dih in bil ves prevzet od junaških občutij.

Ali pa ruska služba božja! Pri njej sem bila brezmočen, v silnem veličastju izgubljen otrok. S široko razprtimi očmi sem strmela v neverjetnost svetišča,

v katero je zahajala navadno carska rodovina, da je v njem pošiljala proti nebu svoje prošnje ali zahvale.

Od vsepovsod se je bleščalo nasproti zlato, vmes pa so gorele neštete ogromne sveče. Še zdaj vidim v spominu skrivnostni prag, katerega ne sme nikoli prestopiti nobena ženska noga. Tista vrata vodijo v najsvetejše, ki je z bogato okrašenim omrežjem oddeljeno od ostalega prostora. Zdelo se mi je, kakor la mi tista stena zakriva spoznanje zadnje skrivnosti. Prevzemal me je sveti strah, in zdela sem se sama sebi čisto majhna, nepomembna, nekako tuja in skoraj kakor vsiljivka. Vsi drugi so bili tam doma, samo jaz, mala, sem bila tuja sredi vse te krasote in pobožnosti. In oblaki kadila so se dvigali med menoj in sijajem ter razkošjem vse naokoli razširjene skrivnosti, da jo skrijejo mojim od presenečenja in radovednosti zbeganim očem.

Mojo očesno slepoto pa je bogato poplačevala računost zvokov, ki so jo lovila moja ušesa; stala sem in kakor v pravljicni svet pogreznjena, poslušala vse tiste glasove, ki so polnili ves ogromni obokani prostor z nepopisno svečanostjo in veličino petja, in me prevzemali vso do vsega spoznanja pozemeljske ničevosti. Kako je le mogoče, da morejo človeški glasovi tako silno vplivati na duše? Kako čudovito! Zlasti neki bas je bil tako mogočen in je tako preglašal vse ostale, da je poslušalcu sapa zastajala. To se sploh ne da popisati. Kakšno občutje! Da je dana človeškemu glasu milost take mogočnosti in veličine! Lila je kakor iz nebeških zvonov in cerkev se je zdela premagljna, da bi jo mogla zajeti. Valovala je melodično proti stenam, se od njih odbijala in silila k stropu, lahka kakor golobi in ko da hoče odpreti vrata v nebo.

(Se nadaljuje.)

Sokolstvo

III. Razpored telovadbe pri Sokolskem društvu Maribor III. Moška in ženska deca: sreda in sobota od 14. do 15^{1/2} ure; moški naraščaj; terek in petek od 18. do 19^{1/2} ure; člani: terek in petek od 19^{1/2} do 21. ure; ženski naraščaj ponedeljek in četrtek od 18. do 19^{1/2} ure; članice: ponedeljek in četrtek od 19^{1/2} do 21. ure. Začasno je telovadba še na letnem telovadišču. Odhod v telovadnico se bo javil pozneje. Veljale bodo iste ure. Vaditeljski zbor.

Radio

SREDA, 14. SEPTEMBRA.

Ljubljana: 12 Opoldanski koncert, 18 Operetni napevi, 18.40 Mladinska ura, 20 Lahka glasba, 22 Napovedi, poročila, plesna glasba. — Beograd: 12 Opoldanski koncert, 17.20 Vokalni koncert, 20 Večerna prireditev, 22 Napovedi, poročila, lahka glasba. — Sofija: 19.30 Verdijeva opera »Rigoletto«. — Praga: 20.45 Simfonični koncert. — Brno: 17.40 Langerjev »Rekvijem« ob obletnici smrti predsednika Masaryka. — Rim: 21 Operetni večer. — Budimpešta: 19.30 Bizetova opera »Djamile«. — Dunaj: 21 Simfonični koncert. — Varšava: 19.30 Koncertni večer.

Spomnite se CMD!

Mali oglasi

Razno

SOLSKE

torbice in nahrbtnike v veliki izbiri priporoča Kravos, Maribor, Aleksandrova 13, 871

AKTOVKE, SOLSKE TORBICE

nahrbtniki, velika izbira, nizke cene pri M. Sterbal-u, Meljska 2, Trg svobode 6, 872

PODPISANA ROZA KOVAČIČ

in sin Alojz Kovačič izjavljata, da nista plačnika za dolžave ki bi jih naredila Hermina Kovačič, Zg. Radvanje, 1046

Stanovanje

DIJAKINJO

sprejememo na stanovanje in hrano, 400 dni, Nekrežpova ul. 6, 1034

STANOVANJE

sobo in kuhinjo, oddam takoj ali s 1. oktobrom. Naslov v upravi, 1039

Službo dobi

KLEPARSKEGA POMOČNIKA

prednost imajo samostojni delavci. Kleparstvo Romih, Maribor, 1040

Prodam

PRODAM ALI ZAMENJAM za kolo angleško obleko. — Marilina 24, 1029

V najem

Oddam v najem zelo dobro vplenan KROJAŠKI SALON Vprašati Marilina 24, 1028

Zanimivosti

Časopisje v Veliki Britaniji

TISK, KI ŽE OD LETA 1695 NE POZNA NOBENE CENZURE.

Pariški »Le Temps« objavlja obširnejši pregled angleških časnikov, ki je informativen tudi za nas. Dnevnikov, ki so splošnega pomena in zares reprezentativni, v Angliji ni veliko. Največja in najpomembnejša sta »Times« in »Daily Telegraph and Morningpost«, od katerih si je pridobil prvi zaradi tradicije in dobrega poročanja nekako hegemonijo. Vendar se vedno bolj uveljavlja tudi drugi, zlasti odkar ga vodi lord Camrose. Tema dvema velikima konservativnima dnevnikoma sledita po pomenu »Daily Herald« in »News Chronicle«, organa laburistične in liberalne opozicije, ter oba konservativna, imperialistično usmerjena lista »Daily Mail« in »Daily Express«.

Teh šest dnevnikov, ki spadajo k tako imenovani skupini »national newspapers«, ker so razširjeni po vsem svetu, se deli razen po politični smeri po svoji nakladi, načinu urejevanja in kvalitete čitateljev še na dve ločeni skupini. Štirje »mass papers« (časnika množice) so »Daily Express« in »Daily Herald«, ki izhajata oba v nakladi dveh milijonov izvodov, ter »Daily Mail« in »News Chronicle«. Prvi ima naklado 1,580.000, drugi pa 1,324.000 izvodov. Dva »club papers« sta »Times« in »Daily Telegraph«. Prvi izhaja v samo 192.000, drugi pa 637.000 izvodih. V prvo teh dveh kategorij spadata tudi dva lu-

strirana dnevnik, namenjena v prvi vrsti čitateljicam. To sta »Daily Mirror« z naklado 1,367.000 in »Daily Sketch« z naklado 850.000 izvodov. Med tedniki imata največjo naklado »News of the World« s 3,750.000 in »The People« s 3,000.000 izvodov. Toda dosti pomembnejša sta tednika »Observer« in »Sunday Times« z 214.000 in 270.000 izvodih.

Poleg teh vodilnih londonskih listov so splošno važni tudi nekateri, ki ne izhajajo v prestolnici. Med temi sta na prvem mestu »Manchester Guardian« in »Yorkshire Post« iz Leedsa. Dasi izhajata komaj v nakladi 50.000 izvodov, uživata v politiki in diplomaciji veliko avtoriteto. Vsi listi v provinci so ostali večinoma »družinski« dnevnik ali tednik in ne dosega nobenen od njih naklado 100.000 izvodov, razen edinega »Daily Dispatch« v Manchesteru, ki se tiska v 400.000 izvodih.

Za informacije v finančnih vprašanjih je najvažnejši »Financial Times«, kakor tudi »Financial News«. Kar se tiče komunističnega dnevnika »Daily Worker«, ki ne dosega 100.000 izvodov naklade, je treba omeniti, da nima na javnost posebnega vpliva. Izhajati je pričel šele leta 1930. Tudi »Daily Herald«, ki je bil takoj po vojni nekaj časa precej levičarski, si je pomnožil število naročnikov in kupovalcev šele tedaj, ko se je pomaknil bolj na desno.

Angleški tisk ne pozna že od leta 1695 nobene cenzure, ki ni tudi v nobenem zakonu ne odpravljena ne dovoljena. Neke vrste cenzura je bila uvedena le v letih svetovne vojne, toda izvrševala je ni nobena posebna oblast, izvrševali so jo listi sami, ki so se v primeru dvoma prostovoljno obračali za informacije in nasvete na politična oblastva. In na to so Angleži vedno ponosni.

MUSLIMANKE SO IZNAJDLJIVE.

Naše muslimanke si morajo še vedno zakrivati obraze, kar jih pa več prehudo ne moti. Kajti po zadnji modi si prekrivajo obraze z tanko svilo, da ni lice prav za prav nič več zakrito, ampak še celo privlačnejše. Tako nosijo te pajčolanane samo še kot nekaj ostanek na vzhodni svet.

ALI BO TELEVIZIJA POVSEM NADOMESTILA RADIO?

O tem je prav tako težko reči kaj gotovega, kakor svoj čas o bodočnosti zvočnega filma. En razlog je, zaradi katerega televizija ne bo nikoli povsem izrinila radio. Za dobro sprejemanje televizije je namreč potrebno, da je v sprejemnem prostoru popolna tema. Televizija torej izključuje kakršno koli drugo delo in opravke. V Angliji, kjer zelo spodbujajo počitek in sladko brezdelje, kadar je čas zanj, se bo televizija gotovo močno in naglo razširila. Drugače pa je pri nas na kontinentu, kjer ljudje ne morejo posvetiti toliko večerov zabavi in počitku kakor v Angliji. Anglež je sposoben, ure in ure mirno sedeti v svojem naslanjaču in molčati, pa bodisi da čita »Times« ali pa gleda nemo pred se. Njemu je pa zato tudi vseeno, ali sedi v temi in poslušaj, ali pa v razsvetljeni sobi.

Bodi kakor koli, dejstvo je, da se rodbinsko življenje, ki je v našem času toliko trpelo, ker je moderno življenje izvabljal človeka v kinematografe, music-halle, gledališča, k sportnim prireditvam in drugim, vrača nazaj v svojo pr-

vatno obliko, kajti televizija bo prinesla vse te stvari modernemu človeku naravnost domov. Mogoče ima prav zato televizija najlepšo bodočnost v Angliji, kjer se rodbinsko življenje tradicionalno spoštuje, in kjer ga ni mogla razbiti niti mnogoličnost modernega življenja.

VSA DRUŽINA SE JE POMENISILA.

V Larisi med Solunom in Atenami je živel s svojo družino: z ženo, sinom in tremi hčerkami višji sodnik Andonios Galitis. Na njihov dom je zahajal starešina nekega bližnjega samostana, ki je bil pred svojim pomenišnjem direktor neke banke. Razgovori s tem menihom so tako močno vplivali na vso družino, da je sklenila, da se pomeniši. Prvi je odšel v samostan Andonios Galitis s svojim 12letnim sinom, nekaj časa za tem pa je odšla v ženski samostan še njegova žena s 15, 10 in 8 let starimi hčerkami; z njo se je zaprla v samostan tudi njena sestra, ki je stara šele 21 let. Sorodniki so se obrnili na atenskega metropolita, da vsaj otroke že zaradi tega, ker so mladoletni, odpustijo iz samostana.

ROMARJI SO DO SMRTI PREMLATILI USMILJENEGA ČLOVEKA.

V Ludbregu se sleherno leto zbere množica romarjev iz Srednjega Podravja, ker se na oltarju župne cerkve baje vidi, kako »vre kri«. Tu se romarji ope-rejo svojih grehov ter pokupijo na sejm-u, ki se vrši ob priliki proščjenja, pre-potrebne reči za koče. Letos pa je samo malo manjkalo, da se ni na proščjenju preliha nedolžna kri.

Nekdo je v množici zgrabil žeparja. Romarji so ga takoj začeli mlattiti. Najbrž bi ga ubili, da se ni našel med romarji neki usmiljeni posestnik iz Zagreba, Miloš Manojlovič, ki se je zavzel za mladega žeparja. Naletel pa je s svojim tolstojanskim usmiljenjem na zelo trda srca. Romarji so ga vrgli na zemljo in ga premlatili na mrtve viže. Ubili bi ga, če ne bi v zadnjem trenutku prihiteli orožniki, ki so rešili Manojloviča iz rok r. jarjenih romarjev in ga oddali v zelo kritičnem stanju v koprivniško bolniš-nico.

× »Dan ciganske kulture« prirejajo cigani vsako leto v Košicah na Češkoslovaškem. Na proslavo prihajajo številni cigani iz ČSR, kakor tudi mnoge delegacije ciganov iz drugih držav. Posebno v velikem številu so zastopani cigani iz Madžarske in Poljske. »Dan ciganske kulture« je posvečen v največji meri »ciganskim umetnostim«: cigani izvajajo svoja gledališka dela, koncerte in druge točke v mestnem gledališču v Košicah, ki je ob teh dneh prepolna posetnikov. Na teh svečanostih je mogoče slišati neverjetno zanimive melodije ciganskih pesmi ter mojstrske interpretacije umetnih glasbenih del.

× Ker ni dovolj pazila na svoje otroke, je bila policijsko kaznovana neka žena na Angleškem. Obsojena je bila na tri mesece zapore, ker je puščala otroke same doma, kadar je odhajala v mesto s svojimi prijatelji. Njena hiša je bila pogosto umazana, otroci pa lačni in neumiti. Nek policaj je več mesecev opazoval to njeno življenje in početje in jo končno prijavil oblastem.

× Koliko ljudi zna letati v Ameriki? Po zadnjih statistikah imajo Združene države 20.076 pripravljenih letalcev in letalk.

× Poljaki bodo potolkli dosedanje stratosferne rekorde. Stratosferni rekorder, ameriški častnik Stevens, si je ogledal poljsko stratosferno letalo in izjavil, da stavi 500 dolarjev, da bodo Poljaki potolkli njegov rekord. Stevens bo tudi navzoč ob startu poljskega stratosfernega balona.

Stanovanje išče

VELIKO SOBO IN KUHINJO iščem s 1. oktobrom v centru Maribora. Ponudbe pod »Čedno« na upravo »Večernika«. 1032 Sprejemec

STROGO SEPARIRANO sobo s kopalnico in centralno kurjavo iščem. Ponudbe pod »Soba« na upravo lista, 1041

Soba odda

SOBICO z dvema posteljama oddam poceni. Malstrova 6-IV, levo, blizu parka. 1033

S 1. oktobrom oddam opremljeno, lepo

SOBO nasproji parka, Ciril-Metovo va 12, pritičje, levo. 1038

Oddam mirno in sončno OPREMLJENO SOBO Naslov v upravi »Večernika« 1035

Na prodaj je nekoliko rabljenih kadi za mošt in slive

25 do 30 hl vsebine po komadu. Interesenti naj javijo svoj naslov na Publicitas d. d., Zagreb, Illica 9, pod šifro »Kada«.

FOTOAMATERJI!

Tudi pri slabem vremenu najsigurnejši ISICHROM in Razvijamo! ISOPAN filmi Kopiramo! Povečamo! 4675 Solidno in poceni! Fototrgovina Ivan Pečar, Gosposka 11

VSE ZA ŠOLO

KUPITE NAJCENEJE IN NAJBOLJE V KNJIGARNI IN PAPIRNICI

TISKOVNE ZADRUGE

MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 13